

DE SENESTE FORHANDLINGER

OM

ANBRINGELSEN AF SINDSSYGE FORBRYDERE.

I dagene fra d. 17de til den 21de Septbr. 1883 holdt „der Verein der deutschen Strafanstaltsbeamten“ sin 7de forsamling i Wien. Imellem forhandlingsemnerne fandtes følgende: *„Hvorledes skal der efter videnskabens og praxis's nyeste standpunkt sørges for sindssyge forbrydere? Bør man foretrække egne anstalter eller annexer til straf- eller sindssygeanstalterne? Hvorledes bør sådanne indrettes?“*

Som grundlag for forhandlingerne forelå udtalelser fra tre særligt sagkyndige læger: KNECHT, PINDER og GUTSCH. Disse på foranledning af Foreningens bestyrelse afgivne skønlige offentlige i „Blätter für Gefängnisskunde“ 1883, resp. s. 142, s. 160 og s. 193.

KNECHT minder i sin afhandling om spørgsmålets historiske udvikling og navnlig om, hvorledes man i England gjorde de første forsøg på dets løsning ved oprettelsen af Broadmoor-asylet*). Efter at dette havde virket fra 1863

---

*) Se min afhandling: „Om behandlingen af sindssyge forbrydere“ i dette Tidsskr. for 1881. K. P.

til 1875, indrettede man på grund af overfyldning en fløj af tugthuset i Woking (mellem London og Portsmouth) til samme brug, og senere har man måttet åbne endnu en tredje anstalt af denne art i Parkhurst (Wight). Både Woking og Parkhurst høre til de såkaldte invalidefængsler for mandlige forbrydere. Her anbringes de straffanger, der på grund af gammel sygdom, alderdomssvækkelse og lettere grader af sløvsind eller forvirring ere uskikkede til den almindelige fængselsbehandling. Men medens det tidligere kun var lettere arter af sindsforstyrrelse, der fandt optagelse her („mental affections other than insanity“), er der nu ved begge anstalter oprettet en særlig afdeling for virkelige sindssyge.

Den første tyske anstalt af denne art indrettedes efter engelsk mønster som et invalidefængsel i forbindelse med en sindssygeafdeling (Bruchsal i Baden, 1865). Det næste forsøg var oprettelsen af en „irrenstation“ ved strafanstalten Waldheim (1876). Her danner sindssygeafdelingen en del af strafanstaltens sygehus, og den optager ikke blot straffanger (mandlige), der ere blevne sindssyge, men også observationspatienter, altså tiltalte forbrydere, hvis tilregnelighed er dragen i tvivl, og endelig berygtede personer med en forbryderisk fortid, som man af hensyn til den offentlige sikkerhed finder det betænkeligt at optage på de almindelige sindssygeanstalter.

For bedømmelsen af dette sidste systems anvendelighed vil det være af vigtighed at vende tilbage til en tidligere afhandling af KNECHT, nemlig hans beretning om den nævnte anstalts virksomhed i dens første år, da han fungerede som dens læge*). Med hensyn til forvaltningen oplyser han, at sindssygestationen danner en fra strafanstalten adskilt afdeling, der dog udadtil repræsenteres af anstaltsdirektøren, ligesom også denne har et overtilsyn

---

*) Die irrenstation bei der strafanstalt Waldheim. Allg. Zeitschr. f. Psychiatri 1882.

med sindssygestationen, navnlig i henseende til håndhævelsen af disciplinen overfor det der fungerende personale. Den specielle ledelse af de syges behandling, forplejning og beskæftigelse er lagt i lægens hånd, men strafanstaltens direktør har ansvaret for de syges sikre forvaring. Stationen har kun ca. 40 syge med et opsyn (sygepasser) for hver 5—6 patienter. Om natten er der dog kun et enkelt opsyn tilstede (i celleafdelingen), men en sikkerhedspatrouille fra strafanstalten står til rådighed. Næsten alle de syge ere beskæftigede i huset eller haven. Med hensyn til de syges opførsel meddeler K., at denne ikke i nogen væsentlig grad afviger fra de almindelige sindssyges, navnlig har der ikke været nogen særlig tilbøjelighed til voldsomhed, sammenrottelse eller flugtforsøg. Kun enkelte gange har det været nødvendigt at anvende mekanisk tvang. K. antager, at det dårlige rygte, som de sindssyge forbrydere have fået på sig for voldsomhed og farlighed, beror på, at deres sindssygdom i almindelighed først erkendes for sent. På strafanstalterne er lejligheden til iagttagelse ikke god, tilmed vil man her være tilbøjelig til at antage simulation, og mange patienter blive derfor først erkendte for sindssyge, når den hele skala af disciplinærstraffe har vist sig uvirkelig på dem. Men under dette er den syge bleven i høj grad forbitret og hævngerig, så at det ikke er så underligt, om han viser sig i fremtrædende grad ond og opsætsig. For de få patienter, der virkelig frembyde vanskelighed for behandlingen, vil imidlertid enhver større anstalt yde bedre betingelser end de små, med fængslerne forbundne afdelinger. At de andre syge på de almindelige sindssygeanstalter skulde vise modvillie mod at se forbrydere imellem sig har erfaringen ikke vist. Men skulde man dog af hensyn til den offentlige mening være nødt til at iværksætte en adskillelse mellem straffede og ikke straffede sindssyge, må i al fald oprettelsen af særlige større anstalter under udelukkende lægevidenskabelig ledelse være at foretrække for sindssygestationer ved fængslerne. Kun på en større an-

stalt kan man iværksætte den fornødne gruppering, adskillelse og omflytning af patienterne, ligesom der i det hele kun på en sådan er de rette betingelser tilstede for de sindssyges behandling gennem beskæftigelse og adspredelse. Som særlige ulemper ved de små sindssygeafdelinger fremhæver K., at et ringe antal af urolige og farlige patienter kan ødelægge husets orden. Også omtaler han den uheldige indflydelse, som strafanstaltens umiddelbare nærhed let kan få på de syges sind; historier om deres tidligere forhold i strafanstalten finde vej til sindssygestationen og kunne let influere på personalets stemning og holdning overfor de syge. Nogle af patienterne lide ligefrem ved strafanstaltens nærhed, idet synet af de forhadte mure og af de personer, af hvem de mene sig hårdt og uretfærdigt behandlede, ikke kan andet end irritere dem. Selv det, at de blive behandlede af den samme læge som på strafanstalten, vedligeholder deres fjendtlige og ophidsede stemning. Endelig gør K. opmærksom på, at de omhandlede anstalter på grund af deres indskrænkede plads alligevel blive nødte til at evakuere til de offentlige sindssygeanstalter, således at disse dog sluttelig blive bebyrdede med de elementer, som det var meningen at frigøre dem for. — Med hensyn til de fordele, som forbindelsen af strafanstalter og sindssygestationer skulde have i psychiatrisk henseende, anerkender K. kun den, der ligger i muligheden for de syges hurtige fjernelse fra strafanstalten. Han gør imidlertid opmærksom på, at nødvendigheden af en sådan kun foreligger ved akut opstående sindssygdom, og at en saadan meget vel kan behandles foreløbigt i en godt indrettet almindelig sygeafdeling i et fængsel. Lettere og hurtigt forløbende psychoser helbredes efter hans erfaring lige så godt på den måde som i sindssygestationer. Hvad de gamle, kroniske sindssygdomsformer angår, som man efterhånden kommer til erkendelse af under opholdet i strafanstalten, synes det at være uden betydning, om vedkommende syge komme til at

vente nogle uger på optagelse i en almindelig sindssygeanstalt.

Denne dom om Waldheim-systemet fastholder nu KNECHT i sin senere redegørelse. Han fremhæver påny de ulemper, der følge med anstaltens lidenhed, dens karakter af et påhæng til den større strafanstalt, som den ikke står i nogen fast organisk forbindelse med. Derimod anbefaler han det i Woking og Parkhurst realiserede princip, der giver så gunstige resultater, fordi sindssygeafdelingen her er en del af et invalidefængsel og danner et organisk hele med dette. Her er personalet vant til at have med syge at gøre, at bære over med svaghed og besværlighed og at yde dem hjælp, der trænge dertil. Her finde de sindssyge netop fortrinlig anvendelse i anstaltens bedrift, fordi de her ere de i legemlig henseende kraftige mellem de svage. K. anser derfor oprettelsen af sådanne invalidestationer med sindssygeafdelinger som det endemål, der må tilstræbes for at tilvejebringe en hensigtsmæssig forplejning af alle de straffanger, der i videre betydning ere psykisk abnorme. Men han tror ikke, at tiden endnu er moden for dette endemål, fordi der endnu ikke på strafanstalterne er en almindelig trang tilstede, en almindelig følelse af nødvendigheden for en videre forsyrg for sindssyge forbrydere, fordi fængselspersonalets og særlig fængselslægerens virksomhed endnu ikke hviler på en praktisk psykiatrisk erfaring. Da imidlertid sindssygeanstalterne i så høj grad føle den tilstedeværende trang, navnlig fordi de moderne friere forplejningsformer ikke yde nogen sikkerhed for farlige patienters forvaring, foreslår han at afhjælpe trangen ved oprettelse af selvstændige anstalter for sindssyge forbrydere. Disse skulle stå under udelukkende lægevidenskabelig ledelse og kunne forbindes med almindelige sindssygeanstalter for uhelbredelige (som i Belgien og Holland); dog måtte en sådan forening helst undgås. Bekostningen ved sådanne anstalter vilde være betydelig, navnlig overgå udgifterne til en almindelig sindssygeanstalt. Der fordres høje ringmure og

lignende sikkerhedsforanstaltninger af samme art som ved fængslerne. Men desuden må der være rigelig plads til de syges adskillelse og fordeling, der må sørges for mange forskellige arbejdsrum og spadseresteder, der må være talrige adskilte sovepladser. (I Broadmoor sover halvdelen af de syge isolerede hver for sig). Endelig vilde der også kræves en rigeligere betjening end på de almindelige sindssygeanstalter.

PINDER omhandler i sit skøn særlig den økonomiske side af sagen. En større anstalt er billigere end flere mindre; men for annexer til straf- eller sindssygeanstalter må dog såvel anlægs- som driftskapitalen kunne forringes en del. I større stater mener P., at det allerede på grund af forskellighederne i sprog og nationalitet vilde være uensigtsmæssigt at anbringe og behandle de forskellige heterogene elementer under ét. Når strafanstaltens sygeafdeling bliver udstyret med midlerne til en rationel behandling af friske tilfælde af sindssygdom, vil der næppe føles trang til oprettelsen af en sindssygeanstalt i forbindelse med eller i umiddelbar nærhed af strafanstalten. P's konklusioner gå ud på, at oprettelsen af selvstændigeanstalter for sindssyge forbrydere fra et almindeligt humant og et psykiatrisk synspunkt vilde være idealet, som imidlertid støder på pekuniære og lokale vanskeligheder. Indrettelsen af annexer til strafanstalter vilde være et brugeligt palliativmiddel, der dog ikke bringer nogen varig løsning af spørgsmålet; annexer til sindssygeanstalter må af hensyn til vanskelighederne ved forvaltningen frarådes.

GUTSCH forkaster sindssygestationerne efter Waldheims mønster. De vise sig at have forfejlet deres mål, ere egentlig ikke andet end strafanstaltssygehuse, som man har givet psykiatrisk tilsnit og navn, men som på grund af deres indskrænkede rumlige forhold alligevel ikke formå at befri hverken straf- eller sindssygeanstalterne for de dertil egnede elementer. Også forbindelsen med sindssygeanstalterne forkaster G., fordi de fordele og hjælpemidler, som et sådant

annex vilde byde med hensyn til patienternes behandling, måtte ofres for hensynet til afsondringen fra de øvrige, ikke straffede beboere og hensynet til sikkerheden. Den rigtige løsning af opgaven finder han i oprettelsen af særegne større anstalter, der etablere en forbindelse af straf- og sindssygeanstalt, således at denne forbindelse dog kun må tænkes med bevarelse af de almindelige fordringer til sindssygeplejen. Her skulde alle forbrydere, der på grund af legemlige eller sjælelige defekter ikke vare tjenlige til at underkastes den regelmæssige straffuldbrydelse, forplejes under iagttagelse af de hensyn, som enhvers individuelle tilstand krævede. Men G. holder stærkt på en streng adskillelse mellem dømte og ikke-dømte personer, mellem sindssyge straffanger og farlige sindssyge, således at disse sidste høre til sindssygeanstalterne. For mindre stater, der ikke vilde kunne fylde en egen straffe-sindssygeanstalt, vil en med psychiatrisk indsigt ledet almindelig sygeafdeling ved en strafanstalt være tilstrækkelig, idet de tilfælde, i hvilke en fjærnelse fra de tidligere omgivelser vilde være ønskelig i behandlingens interesse, måtte kunne finde anbringelse i de offentlige sindssygeanstalter. —

De her refererede sagkyndige skøn dannede som sagt grundlaget for kongressens forhandlinger. Desuden fremdroges andre i de senere år fremkomne udtalelser, angående det omhandlede spørgsmål og dets løsning. Således havde i 1880 „die Versammlung der deutschen Strafanstalts-Beamten“ i Dresden enstemmig vedtaget den udtalelse, at „indrettelsen af anstalter til anbringelsen af sindssyge forbrydere er en nødvendighed“. Ligeledes havde „die vereinigten preussischen Landesdirektoren“ i 1881 henvendt sig til regeringen med det ønske, at sindssygeanstalterne måtte blive fritagne for at optage sindssyge straffanger og disse blive anbragte i egne af staten anlagte sindssygestationer. Endelig optog „der Verein der deutschen Irrenärzte“ atter spørgsmålet i 1882 og besluttede enstemmigt at henvende sig til de tyske regeringer og til rige-

kansleren for at betone nødvendigheden af, at der i den forventede herhen hørende lovgivning blev truffet bestemmelser om for sorgen for de sindssyge straffanger, således at der sikredes de akut optrædende og hurtigt forløbende former af sindssygdom en passende psykiatrisk behandling og pleje i strafanstalterne, og således at i alt fald alle for den offentlige sikkerhed farlige sindssyge forbrydere blev holdt borte fra de offentlige sindssygeanstalter. Forsamlingens beslutninger formuleredes i følgende tre sætninger*): 1) „Densikre bevogtning af forbrydere lader sig ikke forene med en sindssygeanstalts formål og denne bør derfor absolut vægre sig ved at modtage sindssyge forbrydere.“ 2) „Akut optrædende sindssygdomme, der kunne forudses at ville forløbe hurtigt, skulle behandles i strafanstalterne selv, altså i disses sygeafdeling“. 3) „Alle andre tilfælde af sindssygdom, der opstår under straffuldbyrdelsen, skulle behandles i egne, med sindssygeafdelinger forbundne invalidefængsler efter engelsk mønster, indtil individerne enten kunne løslades eller uden fare for den offentlige sikkerhed og uden følelig forstyrrelse af sindssygeanstalternes orden og formål kunne optages i disse“.

I henhold til de således i de seneste år fremkomne udtalelser fastslog Dr. MARCARD som det nedsatte udvalg ordfører**), at det svar, som videnskab og praxis gav på det af kongressen opstillede spørgsmål, måtte lyde således: Der sørges bedst for de sindssyge forbrydere ved oprettelsen af særegne anstalter efter de engelske invalidefængsleres mønster. Ikke destomindre foreslog udvalget forsamlingen at vedtage en udtalelse, der gik stik imod det således fastslåede resultat. Udvalget fremsatte nemlig følgende forslag til beslutning: „*Straffanger, der blive sindssyge, må hurtigst mulig underkastes en behandling. Oprettelsen af særegne*

*) Allg. Zeitschr. f. Psych. 39. S. 640 o. fig.

**) Det officielle referat af forhandlingerne se Bl. f. Gefängnissk. Hefte 1 og 2 1884.

*anstalter til dette brug er udførlig. Patienter med lettere sindssygdom og åndssvaghed kunne forplejes i strafanstalt-
ternes sygeafdelinger, der med dette formål for øje må for-
synes med de nødvendige foranstaltninger til patienternes
sikre bevaring og helbredelse“.*

Motiveringen af dette forslag var overdraget Over-rege-
ringsråd ILLING (Berlin). Denne udtalte, at når udvalget
anbefalede Foreningen en udtalelse, som så væsentlig afveg
fra samme forenings tidligere udtalte beslutninger, mente
det at have gode grunde derfor. Han mindede om, at de
lægevidenskabelige skøn bestandig stillede meget vidtgående
fordringer, idet de forlangte de omhandlede anstalter ikke
blot for de på grund af sindssygdom fuldstændig utilreg-
nelige, men også for sådanne, der led af en sygelig forstyr-
relse eller svækkelse af sjæleevnerne og om hvis psykiske
tilstand der derfor kan rejses tvivl. Nu er det be-
kendt, at der i alle strafanstalter findes en ikke ringe
mængde af sådanne sløvsindede, mange gange straffede
personer, der ved armod og elendighed, ved drik og ud-
svævelser ere blevne så medtagne på sjæl og legeme, at
de stå på grænsen af utilregneligheden. Men når dom-
meren har erkendt dem for tilregnelige, så vilde det være
en for vidt gående mildhed, dersom man for disse indi-
vider vilde indføre en hel anden behandling end for de
forbrydere, der i psykisk henseende ere fuldstændig nor-
male. Man behøver måske ikke at fuldbyrde straffen på
disse mennesker i hele dens strænghed, man kan måske
tage visse hensyn til dem ved håndhævelsen af disciplinen;
men dersom de skulde have deres egne „stationer“, så vilde
disse snart blive asylter, hvor forbryderverdenens veteraner
og invalider kom til at føre en existens, der kun lidet
vilde stemme med straffuldbyrdelsens alvor. Hos en af
d'hr. læger hedder det, at en straf kun kan gennemføres,
når strafobjektet har fuld indsigt i straffens væsen; men
da det kun er en ringe del af de domfældte, der har en
sådan indsigt, vilde det føre til betænkelige konsekvenser,

om man fastholdt denne fordring. Lettere grader af sindssygdом må kunne bestå uden at tilregneligheden, selv om den er i forskellig grad indskrænket, derved ophæves. I henhold til dette ræsonnement adskiller ILLING strængt følgende to kategorier: 1) De straffanger, der angribes af en udtalt, akut sindssygdом. Disse ophøre at være strafobjekter og må strax underkastes en psychiatrisk behandling. Vise de sig uhelbredelige og vedvarende utilregnelige, falder spørgsmålet om den resterende straffetid bort og forpligtelsen til den videre forсorg for den syge går over på vedkommende kommunale autoritet. 2) Forbrydere med ufuldstændig tilregnelighed. Denne anden kategori af sjælelig defekte straffanger må blive i strafanstalterne, og spørgsmålet om, hvorledes disses bestyrelser skulle bære sig ad med dem, kan kun besvares derhen, at de skulle vise de svage i ånden det samme hensyn som de legemlig svage. Med hensyn til de såkaldte sindssygestationer ved fængslerne bemærker I. at disse vel vilde fordre samme apparat som en almindelig sindssygeanstalt. Man vilde altså i virkeligheden få sindssygeanstalter byggede klods op til strafanstalter og under samme direktion, noget, der næppe vilde være til fordel for forvaltningen. Tager man kun hensyn til de akute og udtalte sindssygdomme, reduceres antallet af sindssyge forbrydere så stærkt, at det vilde være for meget at indrette egne anstalter for dem; man må i fremtiden ligesom før gøre brug af de offentlige sindssygeanstalter til disses anbringelse. De videre gående foranstaltninger, som d'hr. læger foreslå, vilde til slutning føre dertil, at sindssyge forbrydere blive bedre betænkte end de sindssyge, der ikke have begået nogen forbrydelse.

ILLING slutter sin motivering med følgende passus. „Jeg agter og ærer det humane sindelag, der giver sig udtryk i de lægevidenskabelige skøn, vi have modtaget. Det er lægens smukke kald fremfor alt at betragte den syge og svage, selv om han er hjemfalden til straffeloven, som den ulykkelige, hvis lidelser det er hans pligt så vidt

muligt at lindre. De strafekverende autoriteters opgave er derimod en helt anden. De have at yde straffangen, hvad der hører til livets nødtørft, de have at sørge for at opretholde hans sundhed og i tilfælde af sindssygdom for at helbrede ham, de have at tilstræbe hans moralske forbedring, men de bør aldrig lade ud af sigte, at de fremfor alt ere kaldede til at fuldbyrde *straffen*. Strafanstalterne skulle ikke, som i tidligere tid, være blotte skrækkens arnesteder, hvor man lader fangerne gå legemlig og sjælelig til grunde, men de må lige så lidt blive til opbevaringsanstalter, hvor der for de forbrydere, der ere svage på legeme eller sjæl, ikke er andet af straffen tilbage end stedet og navnet. De i de lægevidenskabelige udtalelser stillede forslag gå for en stor del ud over, hvad vi bør tillade os, når vi ikke ville svække straffens karakter i en betænkelig grad“.

Det således motiverede forslag blev enstemmig vedtaget af forsamlingen. Herved få kongressens forhandlinger en betydelig interesse, idet det her, i modsætning til hvad der i den nærmest foregående tid er hævdet fra alle sider, betegnes som uudførligt at oprette særegne anstalter til behandling af sindssyge straffanger. Alt i alt tror jeg, at man efter de senest fr. mkomne bidrag til det foreliggende spørgsmåls løsning fremdeles kan fastholde, hvad jeg udtalte i slutningen af min forrige artikel, at „det stiller sig tvivlsomt, navnlig hvor talen er om små stater, hvor vidt man tør tilråde eller forlange ny institutioner for behandlingen af sindssyge forbrydere. Snarere synes det at være nødvendigheden for en udvidelse og forøgelse af sindssygeanstalterne, der også fra denne side påtrænger sig“.

Dr. KNUD PONTOPPIDAN.
